

Landsbyklyngekampagnen Devaluering 3

*Kvalitativ evaluering af den kommunale
erfaring med landsbyklynger*

Titelblad

TITELBLAD

- Titel:** Landsbyklynge kampagnen – Devaluering 3
Kvalitativ evaluering af den kommunale
erfaring med landsbyklynger
- Forfatter:** Lektor, Lea Holst Laursen og Videnskabelig assistent, Signe Hald
- Rapport:** Udarbejdet af Aalborg Universitet, 2023
- Illustrationer:** Hvor intet andet er angivet er illustrationerne forfatternes egne
Afrapportering til Realdania, DGI og Lokale- og Anlægsfonden

Forsidefoto fra :
Realdania, DGI og LOA

Forord

På baggrund af kampagnen 'Landsbyklynger' fra 2016-2019 lanceret af partnerskabet mellem Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden (LOA) er denne rapport udarbejdet. Rapporten er en devaluering, og er nummer tre i en række på i alt tre evalueringer af Landsbyklyngekampagnen, alle udarbejdet af Aalborg Universitet i perioden mellem 2019-2022.

- Devaluering 1: Procesevaluering af landsbyklynger som metode;
- Devaluering 2: Kvalitativ effektevaluering;
- Devaluering 3: Kvalitativ evaluering af den kommunale erfaring med landsbyklynger.

Devalueringerne vil med hver sine fokusområder og konklusioner, tilsammen belyse hvorvidt etablering af landsbyklynger er en bæredygtig tilgang landsbyudvikling.

Denne devaluering er, som titlen antyder, en kvalitativ evaluering af de kommunale erfaringer med landsbyklynger, hvor fokus er på (1) det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune og på (2) hvordan landsbyklynger kan spille en rolle i kommunernes planlægning som strategisk og borgerdrevet tilgang til landdistriktsudvikling.

Indholdsfortegnelse

	Titelblad	2
	Forord	3
1.	Introduktion	6
	1.1. Rapportens struktur	7
	1.2. Formål med rapporten	8
2.	Dataindsamling og behandling	10
3.	Kommunale erfaringer	14
	3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune	15
	3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv	17
	3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling	22
	3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde	24
4.	Opsamling	26
	Litteraturliste	28
	Bilag	30

Busstoppested i 4-Kløver
Klyngen Bornholm

1. Introduktion

- 1.1. Rapportens struktur
- 1.2. Formål med rapporten

I 2015 igangsatte et partnerskab mellem Realdania og DGI fem landsbyklynger som et pilotprojekt. Som følge af pilotprojekternes succes, udsprang kampagnen 'Landsbyklynger', nu også med Lokale og Anlægsfonden (LOA) som en del af partnerskabet, og i perioden 2017-20219 blev der igangsat yderligere 24 klynger rundt om i landet. Det er kampagnen med de 24 klynger som nærværende rapport evaluerer, hvor fokus i denne rapport specifikt er på de kommunale erfaringer med landsbyklynger.

- 1.1. Rapportens struktur
- 1.2. Formål med rapporten

Rapporten er inddelt i fire kapitler.

- Kapitel 1** Introducerer rapportens struktur og beskriver formålet og baggrunden for rapporten.
- Kapitel 2** Er en beskrivelse af data, som er indsamlet som en del af denne evaluering.
- Kapitel 3** Fremlægger og beskriver de deltagende kommuners erfaringer inddelt i fire undertemaer.
- Kapitel 4** Rapporten slutes af med en konklusion, der opsummerer på de kommunale erfaringer.

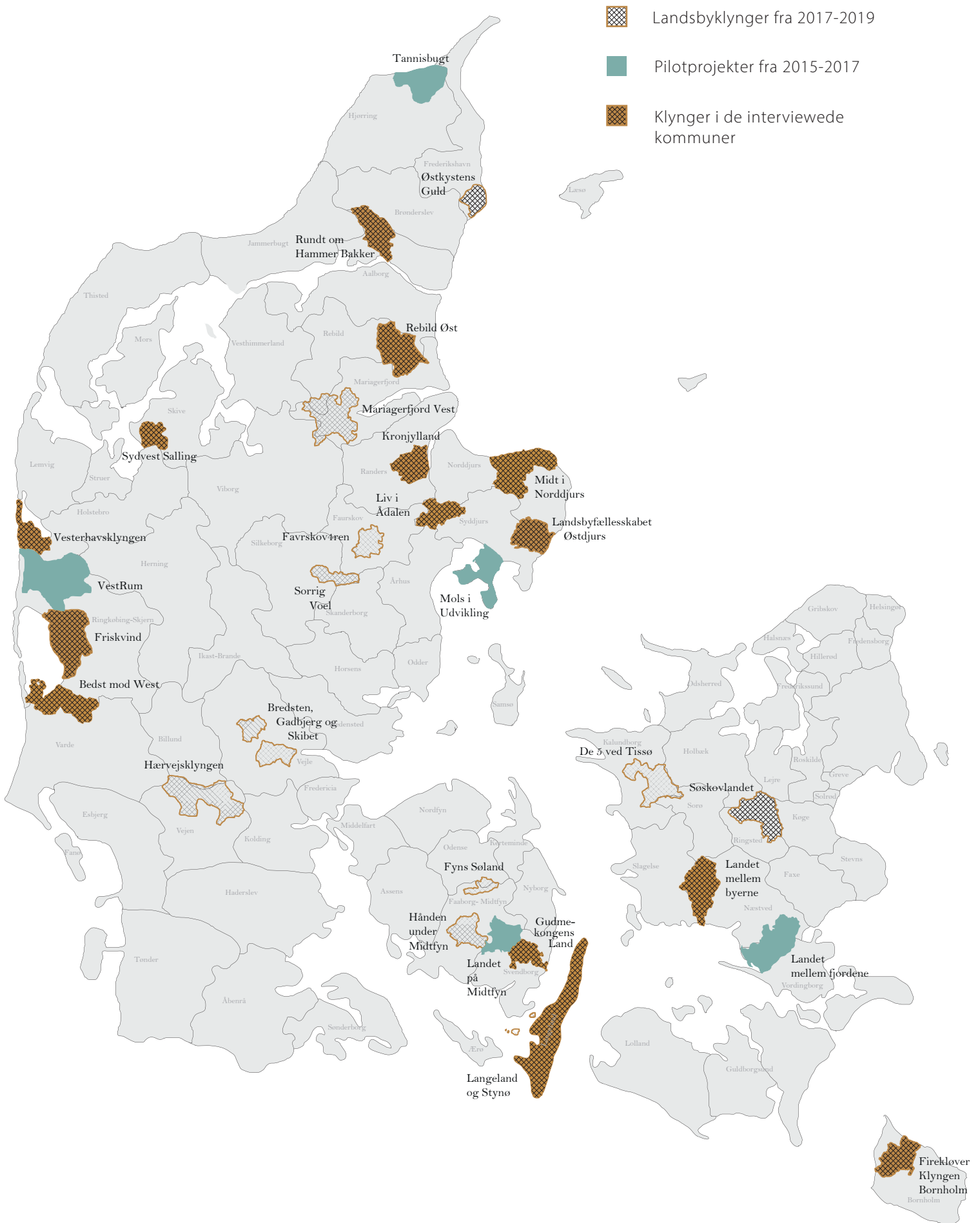
- 1.1. Rapportens struktur
- 1.2. Formål med rapporten

Formålet med landsbyklyngekampagnen har været at afsøge om landsbyklynger kan fungere som en tilgang til at skabe bæredygtig udvikling i landsbyer og landdistrikter. Som led i undersøgelsen af dette, er der bl.a. igangsat en evaluering af kampagnen, som er bygget op i tre dele, hvor devaluering 1 omhandler landsbyklyngekampagnens metode og proces; devaluering 2 omhandler de kvalitative effekter og devaluering 3 omhandler de kommunale erfaringer med landsbyklynger. Det samlede formål med de tre devalueringer, er at belyse, hvorvidt etablering af landsbyklynger kan anvendes som en langsigtet tilgang til at styrke landsbyer og landdistrikter. 'Landsbyklynger' som tilgang handler om at forene kræfter på tværs af landsbyer, for på den måde, at styrke byerne som en samlet enhed (klynge) og herigennem bedre overkomme typiske udfordringer som mindre lokalsamfund står overfor. Tilgangen gør op med den klassiske opdeling og afgrænsning af landsbyer, ofte udgjort af sognegrænser, og den vender landsbyernes interne kamp om midler og synlighed på hovedet, således at samarbejde og fællesskaber på tværs bliver afgørende for landsbyernes udvikling.

Denne rapport omhandler devaluering 3 og har til formål at evaluere de kommunale erfaringer med landsbyklynger. Dette både i forhold til de konkrete erfaringer som kommunerne har haft igennem deres deltagelse i landsbyklyngekampagnen, men også kommunernes refleksioner om landsbyklynger som koncept i landdistriktsudviklingen. Formålet er således at undersøge det konkrete samarbejde, der har fundet sted mellem landsbyklynger og kommuner, set fra kommunernes side, samt undersøge om landsbyklynger har potentiale til at være et involverende og strategisk redskab i arbejdet med landdistrikter.

Denne devaluering berører udelukkende de kommunale erfaringer fra de 24 landsbyklynger, der blev etableret i perioden 2017-2019 (se illustration s. 9). Hver af disse 24 landsbyklynger har været igennem en 18 måneder lang proces, bestående af fem faser. Denne proces er beskrevet og evalueret i devaluering 1 (se Laursen og Janko 2020). I forbindelse med etableringsprocessen har der i hver klynge været tilknyttet en kommunal repræsentant og denne evaluering ser både på de erfaringer som de kommunale repræsentanter har fået igennem den 18 mdr. lange etableringsproces, men også de erfaringer som de kommunale repræsentanter har erfaret fra det samarbejde klynge og kommune har haft efter etableringsprocessens ophør. Ved at fokusere på hele perioden fra klyngeopstart frem til i dag er det muligt at få et længerevarende perspektiv på de kommunale repræsentanters erfaringer med landsbyklyngekonceptet, og om deres blik har forandret sig over tid.

Landsbyklynger etableret i kam-
pagnen

2. Dataindsamling og behandling

Denne devaluering tager udgangspunkt i kommunernes og klyngernes samarbejde både i etableringsprocessen og i forhold til det samarbejde, der er mellem landsbyklynge og kommune i dag 3 år efter, at landsbyklyngerne blev etableret. Evalueringen ønsker at undersøge kommunernes vinkel på landsbyklynger, deres evaluering af processen, samt outputtet og brugbarheden af en landsbyklyngetilgang i et kommunalt perspektiv. Dette er gjort ved at række ud til de kommunale repræsentanter i de 19 kommuner, hvori de 24 landsbyklynger ligger, for derigennem at indsamle kvalitative data omkring de kommunale erfaringer.

Devalueringen tager udgangspunkt i en række kombinerede spørgeskema og telefoninterview foretaget over MS teams i sommeren 2022 med de kommunale repræsentanter, der har været involveret i landsbyklyngeprocessen, eller som i dag er kontaktperson til landsbyklyngerne i deres respektive kommuner. Valget af denne kombinerede metode, har gjort det muligt at kombinere spørgeskemaets stringens med interviewets mere kvalitative og nuancerede åbenhed. Dermed har det været muligt at stille præcis de samme spørgsmål til alle kommunale repræsentanter, samtidig med at alle har haft mulighed for at udfolde, uddybe, forklare og nuancere deres svar.

Igennem disse kombinerede spørgeskemaer og interviews kommer analysen nærmere på en klarlægning af, hvilke erfaringer de kommunale repræsentanter har gjort sig. Her er fokus på de erfaringer, styrker og svagheder som de kommunale repræsentanter i retrospekt har erfaret ved at være en del af landsbyklyngekampagnen. Selve spørgeskemaet har været opdelt i tre kategorier af spørgsmål (se bilag 1) som indeholdt både lukkede og åbne spørgsmål, som alle de deltagende kommunale repræsentanter har svaret på:

- Kategori 1: Spørgsmål til erfaringer med landsbyklynger i kommunen
- Kategori 2: Spørgsmål om landsbyklynger som strategisk, langsigtet bottom up tilgang til landdistriktsudvikling
- Kategori 3: Spørgsmål der sætter fokus på udfordringerne ved en borgernær strategi, der bygger på involvering.

En udfordring i forhold til dataindsamlingen har været, at deltagelsen har været forholdsvis lav, kun 12 ud af de 19 kommuner (svarende til 63%), har deltaget i de kombinerede spørgeskemainterview. Dette synes at skyldes en række faktorer. Først og fremmest, at der er sket en vis udskiftning i de kommunale medarbejdere, hvor de personer, der var tilknyttet landsbyklyngen som kommunal repræsentant enten har skiftet arbejde eller gået på pension. Derudover vidner den forholdsvis lave deltagelsesprocent endvidere om, at tre år er lang tid i den kommunale verden, og at mange er i gang med andre nye initiativer. Endelig så synes der at være en forbindelse mellem de landsbyklynger, der ikke er så aktive mere, og udfordringen med at få en kommunal repræsentant i tale.

Til denne devaluering benyttes også eksisterende data i form af den elektroniske slutpunktsmåling foretaget af Sekretariatet for Landsbyklynger. Målingen er gennemført ved udgangen af processen for landsbyklyngeetableringen, hvor alle aktive styregruppemedlemmer og kommunale repræsentanter i de enkelte klynger har svaret på en række åbne og lukkede spørgsmål, der omhandler tilknytning til lokalområdet, samt syn på fremtiden og forandringer. Her har 23 kommunale repræsentanter besvaret undersøgelsen (svarprocent på 79%) (DGI Lokaludvikling, 2020). Også DGI's rapport "Perspektiver fra 24 Landsbyklynger" fra 2020 indgår i denne evaluering. Rapporten viser på baggrund af slutpunktsmålingen en række perspektiver fra etableringsprocessen, der påpeger tendenser og erfaringer. Slutpunktsmålingen og DGI's rapport vil således supplere med indsigter, der kan være med til at uddybe eller forklare udsagn givet i spørgeskemainterviewene.

Ud over de ovenfor beskrevne data, indgår forfatterens viden og erfaringer, indsamlet undervejs i arbejdet med landsbyklynger også i rapporten.

Foreningslivet i Friskvind

3. Kommunale erfaringer

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

I det efterfølgende præsenteres de kommunale erfaringer med landsbyklynger. Dette gøres i fire dele, hvor del 1 sætter fokus på det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune set fra et kommunalt perspektiv. Dernæst vil del 2 sætte fokus på de potentialer og udfordringer de kommunale repræsentanter erfarer ved landsbyklyngekonceptet, hvorefter del 3 diskuterer landsbyklyngers mulighed som en strategisk, involverende og langsigtet form for landsbyudvikling. Endelig vil del 4 udfolde problematikkerne vedrørende borgerdreven lokaludvikling.

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune

Landsbyklyngekampagnen bygger på det princip, at kommunen, hvori der skulle etableres en landsbyklynge, skulle stille en kommunal repræsentant til rådighed, hvis formål var at støtte og følge projektet. Devaluering 1 viste, at kommunens primære rolle i forhold til landsbyklynger har været at være en aktiv medspiller, der bakker op og støtter i processen, og at et karakteristisk træk som de velfungerende klynger synes at have tilfælles, er en støttende og engageret kommune (Laursen og Janko 2020). Både de interviewede kommunale repræsentanter og de adspurgte styregrupper i slutpunktsmålingen definerer kommunens primære rolle som at være en medspiller, behjælpelig med, at klyngen når sine mål, samt være bindeled mellem klyngen og det kommunale system. Dette samarbejde er fortsat til stede mellem de fleste landsbyklynger og kommuner i dag, dog i et mindre omfang og i en anden form end under etableringsprocessen. Dermed har den kommunale repræsentants rolle helt naturligt ændret sig over tid. En af de interviewede kommunale repræsentanter beskriver dette skifte som først at have været initiativtager sammen med lokale frivillige til at ansøge om deltagelse i kampagnen, til at vedkommende har været en arbejdshest i selve etableringsfasen til nu at være

observatør og kontaktperson i klyngen. Denne beskrivelse vinder genklang hos mange af de interviewede kommunale repræsentanter. Det vil sige, at i dag har kommuner og klynger stadig kontakt og samarbejde, hvor de fleste kommuner står på sidelinjen og er behjælpelige, hvis nødvendigt også i forhold til momentum og energi, men mange har ingen direkte rolle mere. Enkelte kommuner rapporterer dog om, at de stadig har et meget tæt samarbejde, og at begge parter har stor interesse i at holde kontakten. I den forbindelse ser langt de fleste kommunale repræsentanter sig som formidler, der bygger bro mellem kommune og lokalområde.

I slutpunktsmålingen svarer 90 % af de deltagende kommuner, at klyngesamarbejdet har styrket forholdet mellem kommune og lokalsamfund. Ligeledes i slutpunktsmålingen svare de kommunale repræsentanter, at samarbejdet mellem kommune og landsbyer i klyngen er styrket betydeligt, og at der er stor villighed til fortsat samarbejde. Dette synspunkt imødekommes ligeledes fra klyngernes styregruppemedlemmer, hvor 69% af de adspurgte svarede, at klyngesamarbejdet har gjort det muligt at realisere løsninger sammen med kommunen, der ikke var mulige før. Styregruppemedlemmerne svarer ligeledes i slutpunktsmålingen, at der er opnået bedre kendskab til kommunale arbejdsgange (63% af de adspurgte svare ja), som har styrket de lokale muligheder for udvikling.

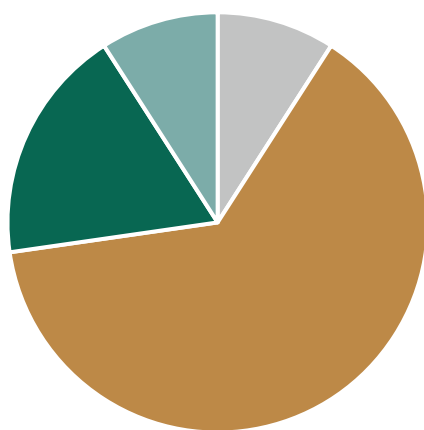
I dag har dette entydige positive billede fra kommunerne ændret sig en smule, hvor kommunerne i dag siger, at etableringen af en landsbyklynge i nogen grad har forbedret samarbejdet, kommunikationen og dialogen mellem kommune og lokalområde.

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Til spørgsmålet om en landsbyklynge giver lettere kommunikation mellem kommune og lokalområde, så er svaret både ja og nej. En landsbyklynge er en mulighed for at få én indgang til området, men landsbyklyngen erstatter ikke dialog med de enkelte landsbyer. Mange af de kommunale repræsentanterne beskriver således landsbyklyngen som en ekstra fælles indgang til området. Nogle kommuner oplever, at kommunikationen måske ikke er blevet nemmere /mere direkte, da man kan stille spørgsmålstegn ved, hvor stor opbakningen til landsbyklyngen der er i lokalsamfundene, og derfor kan landsbyklyngerne ikke være eneste kommunikationsvej, hvorfor det er nødvendigt fortsat at kommunikere med lokalråd og lign. En af udfordringerne set med kommunale øjne er således, at det i nogle tilfælde er en lille gruppe mennesker, der tegner landsbyklyngen, og dette giver usikkerhed på hvem og hvor mange man egentlig kommunikerer med, og hvor langt det når ud i baglandet. Flere kommuner stiller således spørgsmålstegn ved, hvor repræsentativt klyngen er.

Kommunerne er dog alle enige i, at man igennem processen med et etablerer en landsbyklynge har fået større berøringsflade med landsbyerne og fået større kendskab til det lokalområde som landsbyklyngen dækker. Det er etableret bedre kendskab til hinanden, og dette bedre kendskab giver grobund for bedre samarbejde, da der er skabt større forståelse for hinanden. Dermed er der skabt et grundlag for at have den samme agenda og de samme mål.

Derudover så pointeres det, at landsbyklyngen har lettet kommunikationen og dialogen på omkring de mere tværgående temaer eller initiativer som eks. en bosætningsindsats, hvor kommuner skal arbejde sammen med et større område eller egn. Dermed kan man sige, at landsbyklynger danner grobund for at tilføre et ekstra lag af samarbejde mellem kommune og lokalområder og dermed udvide den dialog og kommunikation, der er mellem kommune og lokalområde.

■ 5 (i høj grad) ■ 4 ■ 3 (i nogen grad) ■ 2 ■ 1 (i mindre grad)

Fig. 1 Har organiseringen af en landsbyklynge i din kommune lettet kommunens kommunikation og dialog med landsbyerne?

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv

I slutpunktsmålingen svarede 89% af de deltagende kommuner, at de vil anbefale landsbyklynger til andre, og 89% svarede ja til, at modellen med landsbyklynger kan bruges som et strategisk værktøj i udviklingen af lokalsamfund. I dag ser de kommunale repræsentanter stadig et potentiale i landsbyklyngemodellen, men der er ikke den samme umiddelbare tilslutning, da de kommunale repræsentanter også ser nogle udfordringer, som udfordrer klyngernes overlevelsessevne.

I alle de deltagende kommuner er landsbyklyngen stadig aktiv, nogle mere end andre og enkelte kommuner har også fået flere klynger efter kampagnen. Nogle kommuner omtaler etableringen af uformelle, landsbysamarbejder som mimer landsbyklyngekonceptet. I den forbindelse nævnes det, at selve tankegangen omkring konceptet landsbyklynger, hvor flere landsbyer arbejder sammen, er vigtig, og at dette i dag også kan dække over forskellige typer af lokalområdesamarbejder, hvor der arbejdes med sammenhænge og fællesskaber på tværs af landsbyer i et større geografisk område.

De adspurgte kommunale repræsentanter mener, at landsbyklynger kan noget i forhold til det at arbejde med større/mere komplekse initiativer og arbejde aktivt med de større udfordringer, der er til stede i landsbyerne, samt skabe ejerskab til egen lokal udvikling. Det mange af de kommunale repræsentanter påpeger, er at landsbyklyngekonceptet muliggør, at lokalområderne kan arbejde med større og mere komplekse initiativer og at sætte større dagsordener som den enkelte landsby ikke kan overkomme alene. Dette ses bl.a. i projekter som cykelstiprojektet i Hammer Bakker klyngen og det fælles ungdomshus Gul Stue i landsbyklyngen Bedst mod West.

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

” Nogle gange er man som landsby for lille til et projekt. ... De projekter der går på tværs – stier eller bosætning - er oplagte at arbejde med som klynge. ... på egns niveau. Det er på den store klinge – hvor man er for få eller har for få kræfter, der kan klyngen noget”

I forlængelse heraf er flere af de kommunale repræsentanter enige i, at en landsbyklynge kan gøre et område mere robust, da der sker noget godt i at gå fra et os og dem til et vi. Landsbyerne er blevet mere bevidste om at kigge rundt til andre sogne og ikke kun fokusere indad. De kommunale repræsentanter er enige i, at det er en styrke at samarbejde på tværs af landsbyer. Det kan bl.a. gøre det muligt at løfte fælles udfordringer omkring eksempelvis bosætning og byudvikling, end hvis det var enkelte landsbyer, der skulle stå med dette helt alene. Denne nødvendighed i at samarbejde behøves dog ikke nødvendigvis at udmønte sig i en decideret landsbyklynge, men kampagnen og kommunernes deltagelse i kampagnen har sat fokus på nødvendigheden i at samarbejde når fokus er på landdistriktsudvikling. Denne nødvendighed har landsbyklyngekampagnen formået at sætte fokus på hos både borgerne og kommunerne, hvor man er klar over, at samarbejde er noget man skal og også gerne vil. En sådan tilgang er med til at skabe ejerskab til den lokale udvikling, hvor det er vigtigt, at den lokale langsigtede udvikling opstår i samarbejdet mellem borgere og mellem borgere og kommune. I denne sammenhæng påpeger kommunerne, at det tager lang tid at bygge et fællesskab op på tværs af landsbyer, og nogle af de kommunale repræsentanter mener ikke, at dette potential i at blive mere robust gennem samarbejde i nogle af landsbyklyngerne er helt forløst endnu, og dermed er der behov for mere tid i forhold til at se om dette aspekt af landsbyklyngerne forløses.

Foto af: Realdania, DGI og LOA

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

”Jamen det er sådan nu, at hvis der skal ske udvikling på landet, så skal det i stort omfang ske i samarbejde med dem, der bor der.”

Et potentiale som flere af de kommunale repræsentanter fremhæver, er at en landsbyklynge kan ”skabe en egn”. Det vil sige, det at se et område som en samlet enhed, hvor en klynge kan styrke fællesskabet i et lokalområde og styrke forbindelserne imellem landsbyerne. At have fokus på at tænke i helheder, på forbindelserne og på områder imellem landsbyerne giver mulighed for at tænke tingene sammen og dermed arbejde mere langsigtet. Dette perspektiv giver også de små lokalsamfund en større rolle, hvor de før var de oversete og ikke kom i kommunens betragtninger, kan de nu indgå i initiativer og få et fokus sammen med de større landsbyer i klyngen.

En kommunal repræsentant påpeger, at som kommune har man lært meget ved at være en del af landsbyklyngeprojektet, og at denne proces har været med til at sætte fokus på behovet for at støtte kommunens landsbyer og være med til at sætte landsbyudvikling på den kommunale dagsorden også politisk. I forlængelse heraf påpeger en anden kommunal repræsentant, at deltagelsen i landsbyklyngekampagnen har været en inspiration til, hvorledes man kan skabe en organisering, der kan arbejde med lokaludvikling. En tilgang der sætter fokus på vigtigheden af, at borgerne er med til at sætte den strategisk retning, så dette ikke sker top down, men at den strategisk retning opstår i samarbejdet mellem borgere og kommune. I den forbindelse er lokal, politisk opbakning vigtig, for at klyngerne kan

udvikles, både i forhold til at give klyngerne legitimitet, men også i forhold til at afse administrative og økonomiske ressourcer som klyngen har råderet over.

De kommunale repræsentanter påpeger, at en af de største udfordring ved landsbyklyngerne er at fastholde momentum og fortsætte samarbejdet. De fremhæver, at selve etableringsprocessen har været spændende, men den har også trukket tænder ud, så klyngerne skal i høj grad ville det, og det at ville fortsætte samarbejdet fremover kommer til at kræve vedholdenhed. Flere påpeger, at klyngerne er blevet mindre aktive, og at de kan spore, at det har været svært for landsbyklyngerne at komme udover rampen fra det øjeblik kampagnen sluttede og kommunen trak sig lidt tilbage. Andre påpeger, at klyngerne stadig har brug for støtte til at styre processen og komme videre for at bevare momentum, hvor det italesættes, at klyngerne i nogle tilfælde mangler ressourcer, der har interesse i at holde styr på møder, aftaler mm.

Derudover så er det en udfordring, at der mangler frivillige til at engagere sig i landsbyklyngearbejdet, som en af de kommunale repræsentanter formulerer det: *”Altså jeg oplever den suverænt største udfordring har været at engagere frivillige fra hele området.”*

Det er således en udfordring at skaffe frivillige nok, der er villig til at påtage sig arbejdet, men også at få bred involvering af alle klyngens deltagende lokalsamfund kan være udfordrende. De kommunale repræsentanter oplever, at det er udfordrende at finde frivillige, der både kan og

vil indgå i det strategiske arbejde, at få etableret en kerne, der vil sidde og repræsentere landsbyklyngen formelt.

” Den store udfordring er at fastholde motivation og finde frivillige som har interesse i at arbejde lidt mere abstrakt og som har interesse i at styrke noget på tværs. Det er nærliggende, er at være frivilligt engageret lokalt, hvor du bor eller i en konkret forening, men det med at varetage det her strategiske arbejde, det er en udfordring. Men jeg er imponeret over evnen til at tænke ud over egen landsby og arbejde på tværs er ikke noget problem når først du har nogle, der er interesseret i at arbejde frivilligt i en landsbyklynge.”

Der ligger en stor opgave i at få formidlet ud og få kendskabet til klyngen og dens arbejde bredt ud til lokalbefolkningen, og der kan i nogle tilfælde mangle en lokal forankring af landsbyklyngerne. At etablere en landsbyklynge er i høj grad en kommunikationsøvelse og det er svært at nå ud til den bredere befolkning i lokalområdet. Men flere af de kommunale repræsentanter er også usikker på om, der er kendskab til kommunens landsbyklynge(er) i de andre forvaltninger, hvorfor udfordringen med synligheden både er relateret til det lokale og kommunale niveau. Derudover så er der usikkerhed omkring landsbyklyngens berettigelse og rolle også i forhold til andre samråd/lokalråd. Er klyngens arbejde at være eventmagere, eller er klyngen dem, der påvirker det politiske system eller begge dele? Det er nogle af de eksistentielle spørgsmål som de kommunale repræsentanter ser, at klyngerne har.

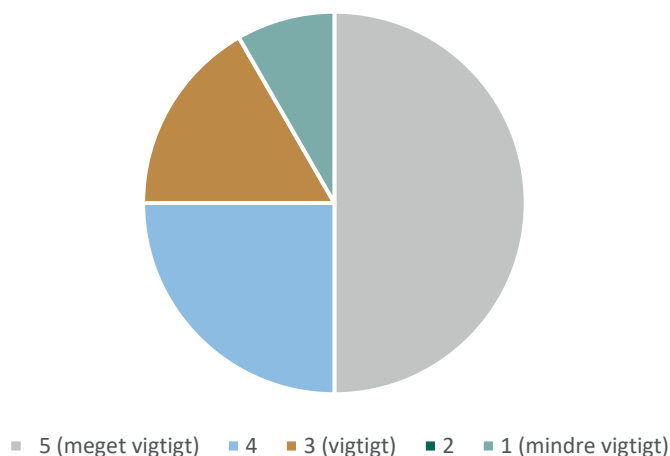
- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling

Landsbyklynger har i forskellig grad vundet indpas i kommunernes planer og politikker. Nogle kommuner har det eksplicit skrevet ind i deres landdistriktspolitik mens andre i deres landdistriktspolitik referer til, at klynge-samarbejder i forskellige sammenhænge kan styrke lokal stedbunden udvikling eller beskriver det at samarbejde som en vigtig præmis i landdistrikt-udviklingen. Og igen nogle har slet ikke skrevet det ind i deres landdistriktspolitik. Dog er der bred enighed om, at man som kommune vil støtte op om landsbyklynger, hvis der kommer en gruppe borgere, der gerne vil danne en klynge. Vigtigt er det dog, at det skal komme fra borgerne og være noget de vil, og så skal kommunen nok være behjælpelig og bakke op. Dermed anerkender kommunerne, at landsby-samarbejde er vigtigt, men det ikke nødvendigvis er igennem en decideret landsbyklynge, at dette skal ske. Dette skal nok ses i lyset af, at flere kommunerne erfarer, at etableringsprocessen har været en sej og udfordrende proces, som måske også til tider har haft svært at skabe bred folkelig opbakning til, og som for at lykkes skal investeres mange lokale kræfter og energi i.

Til spørgsmålet om, hvor vigtigt det er at have en strategisk og langsigtet tilgang til landsbyudvikling, så svare kommunerne generelt, at dette er vigtigt. For kommunerne er det vigtigt at arbejde langsigtet og strategisk med deres landdistrikter. Hermed kan der sættes en retning og denne retning kan bruges af både politikere, embedsmænd og borgere. I denne sammenhæng er landsbyklynger én model til strategisk, langsigtet og borgernær udvikling af landsbyer og landdistrikter.

Fig.2 Landsbyklynger er en tilgang til landsby- og landdistriktsudvikling der sætter fokus på langsigtet, strategisk landsbyudvikling, der er initieret af borgerne. Fra en skala fra 1 til 5 hvor 5 er meget vigtigt og 1 er mindre vigtigt, hvor vigtigt er en sådan tilgang i jeres kommunes arbejde med landdistrikter?

Kommunerne ser landsbyklyngerne som en mere overordnet paraplyorganisation som er naturlig at involvere, når det drejer sig om mere tværgående temaer og problematikker såsom bosætning, markedsføring og turisme, og hvor der er fokus på det mere strategiske felt. Landsbyklyngen gør det således muligt at sætte fokus på de mere overordnede, tværgående diskussioner og problemstillinger, der er til stede og muliggør, at man kan koordinere indsatser. Mange af de kommunale repræsentanter påpeger dog også, at det er en af de store udfordringer for klyngernes overlevelse, at man ofte tænker mere praktisk end strategisk, og at de kan have svært ved at fastholde momentum i at tænke langsigtet og strategisk.

”Det er vigtigt for kommunerne at arbejde med strategisk, langsigtede initiativer. Hvis man skal have en rimelig chance for at klare sig både i forhold til dem indenfor og udenfor kommunen, så står man bedst, hvis man plan-

lægger langsigtet. Hvis man gerne vil kunne tiltrække flere indbyggere, virksomheder og turister, så kræver det mere end en fin legeplads... At opbygge et brand og bevidst arbejde med dette brand for at skabe indhold og mening i årevis...”

De kommunale repræsentanter ser en styrke i, at en landsbyklynge går udover landsbyernes egen geografi, hvorved der skabes et samlet område – en egn. Dermed udvides stedstilknytningen og der kan arbejdes med at forbinde og styrke identiteten i det samlede område som landsbyklyngen dækker. Denne helhedstankegang har ligeledes et potentiale i forhold til initiativer som områdefornyelse og helhedsplaner i landdistrikterne, hvor man kan arbejde med det samlede område. Dette er anderledes fra den normale måde at arbejde med helhedsplaner og områdefornyelse, hvor ofte kun de større landsbyer kommer i betragtning, men med en landsbyklynge kan selv de mindre bysamfund blive inkluderet.

- 3.1. Det konkrete samarbejde mellem landsbyklynge og kommune
- 3.2. Potentialerne og udfordringerne i landsbyklynger fra et kommunalt perspektiv
- 3.3. Landsbyklynger som en involverende, strategisk og langsigtet form for landsbyudvikling
- 3.4. Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Borgerdreven lokaludvikling – tidens udfordringer med frivilligt arbejde

Landsbyklyngekonceptet bygger på principper om involvering og frivilligt arbejde og for at udforske landsbyklyngekonceptets bæredygtighed som borgerdreven tilgang, så synes det nødvendigt at udforske de kommunale repræsentanters erfaringer med frivillighed og involvering. I den henseende er de kommunale repræsentanter enige i, at der er stor villighed til frivilligt arbejde for dem, der involverer sig, men at tendensen peger på at færre ønsker at indgå i langvarigt forpligtende frivilligt arbejde. Det er en udfordring i at skaffe frivillige og at involvere borgere bredt i lokalsamfundet og lokal frivillighed og involvering er ofte præget af 'tordenskjoldssoldater' og 'det grå guld'. Igennem landsbyklyngeetableringen har det været et ønske om at gøre op med denne udvikling ved at involvere flere borgere, og også tiltrække borgere som normalt ikke involverer sig, men dette synes ikke at være lykkedes. Udfordring med mangel på frivillige kan gøre det svært at tænke ud over egen landsby, og engagerer sig i samarbejder med andre end internt i egen landsby, og dette er en reel trussel for landsbyklyngernes overlevelse.

I den indledende fase af landsbyklyngekampagnen synes muligheden for at øge frivillighed i klyngerne stor ud fra borgerundersøgelsen. I nulpunktsmålingen tegnes der et billede af, at der findes en masse borgere, der ønsker at være frivillige inden for klyngeregiet. Nogle klynger har taget direkte kontakt til de borgere, der har givet udtryk for, at de vil være frivillige, mens andre klynger har haft svært ved at indfange og aktivere dem. Slutpunktsmålingen er med

til at nuancere dette forhold. De adspurgte kommunale repræsentanter og styregruppedlemmer svarede i slutpunktsmålingen, at klyngesamarbejdet har øget frivilligheden, mens involvering af borgerne kun er lykkedes tilfredsstillende for omkring halvdelen af klyngerne. Det kan altså tyde på, at det er selve involveringen og herigennem forankring og mobilisering af kræfterne, der er en stor mundfuld for klyngerne. Af styregruppemedlemmernes uddybende svar fremhæves det, at klyngens indre linjer i form af organisering og definering af indsatsområder er vigtige elementer at have på plads, før borgerinvolveringen kan ske fyldestgørende. I forlængelse heraf fremhæves det af flere af de kommunale repræsentanter, at ting tager tid, hvilket betyder, at selvom involveringen af borgerne ikke endnu er lykkedes tilfredsstillende, så er der tiltro til, at det vil lykkes i fremtiden. Generelt oplever kommunerne, at det er svært at sikre demokratisk involvering, da det ofte er den samme skare af borgere, der involverer sig, og at det er svært at få børnefamilier og unge til at deltage aktivt. Yderligere er en tendens, at man som borger gerne påtager sig kortvarige, afgrænsede opgaver, men at det er svært at få folk til at deltage i længerevarende, forpligtende frivilligt arbejde.

De kommunale repræsentanter har stor respekt for, at de deltagende borgere bruger deres fritid på at deltage i klyngesamarbejdet, og derfor ser vi også, at kommunerne ikke presser på / tilskynder klyngerne til at arbejde med eksempelvis større projekter eller komme i gang med nye projekter. Det er udelukkende klyngerne selv, der skal drive processen, og de tiltag de ønsker at arbejde med. Flere kommuner påpeger dog, at det går lidt trægt med selve resultaterne af landsbyklyngerne. At de konkrete tiltag og initiativer måske halter lidt. Dette vidner om, at det er et stort set-up som skal udvikles, plejes og holdes ved lige før konkrete resultater ser dagens lys. Her skal også nævnes, at Corona kan have haft en indvirkning på klyngerne, og hvor langt de er nået. Mange rapporterer, at Corona har sat klyngernes arbejde i stå netop som de skulle til at udvikle konkrete projekter, og at de lige så stille er begyndt at starte op igen. En af de kommunale repræsentanter formulerer coronaens indvirkning på klyngen således: *"...[klyngen] var lige kommet op at køre så kom corona. Altså de havde været igennem processen, og så da klyngen selv skulle til at drive det videre så kom corona... og det er først nuher at arbejdet i klyngen bliver løftet på et lidt andet niveau."*

4. Opsamling

I dette afsnit vil hovedkonklusionerne omkring de kommunale erfaringer med landsbyklynger blive opsummeret. De omhandler kommunens rolle i landsbyklyngeprojektet, hvilke fordele og muligheder projektet har bragt med sig, samt hvilke væsentlige udfordringer der har været. Slutligt konkluderes der på potentialet for landsbyklynger som en strategisk, langsigtet og involverende tilgang til landsbyudvikling.

KOMMUNEN SOM MEDSPILLER

I forhold til det konkrete samarbejde mellem kommune og landsbyklynger, så viser denne rapport, at kommunens primære rolle er at være en medspiller, der hjælper og støtter op om klyngens arbejde. Omfanget af denne rolle har ændret sig i løbet af landsbyklyngeprocessen, hvor kommunens involvering i dag 3 år efter kampagnens afslutning naturligt er blevet en anden og for mange kommuner mindre omfangsrig.

KOMMUNERNE HAR FÅET STØRRE BERØRINGS- FLADE OG ÉN INDGANG TIL LOKALOMRÅDET

Til spørgsmålet om etablering af en landsbyklynge har styrket forholdet mellem kommune og lokalsamfund er det generelle billede, at det i nogen grad har forbedret samarbejdet og dialogen. Igenem processen mener kommunerne, at der er etableret en større berøringsflade med landsbyerne og et større kendskab til hinanden, som giver grobund for bedre samarbejde. Især dialog og samarbejde omkring de mere tværgående temaer eller initiativer er blevet bedre, da disse problemstillinger ofte går ud over den enkelte landsby og det giver bedre mening at arbejde med dem på tværs af landsbyer. De kommunale repræsentanter ser, således en landsbyklynge som en mulighed for at få én indgang til lokalområdet, men at landsbyklyngen ikke kan erstatte dialogen med de enkelte landsbyer. Vigtigheden af flere kommunikationsindgange til et lokalområde skyldes bl.a. usikkerheder omkring graden af opbakning til landsbyklyngen fra lokalområdet bredt set og om landsbyklyngen er repræsentativ for hele lokalområdet.

NØDVENDIGHED AT SAMARBEJDE OG SÆTTE STØRRE DAGSORDNER SOM EN SAMLET EGN

I forhold til de potentialer og udfordringer som de kommunale repræsentanter har erfaret ved landsbyklyngekonceptet, så pointerer de, at landsbyklyngekampagnens grundtanke om samarbejde er vigtig i arbejdet med landsbyer og landdistrikter, og at landsbyklyngekampagnen har sat fokus på netop nødvendigheden af samarbejde. Et sådant samarbejde tager tid at bygge op, og de kommunale repræsentanter mener ikke, at det fulde potentiale endnu er helt forløst. De kommunale repræsentanter påpeger, at landsbyklyngekonceptet muliggør, at lokalområderne kan arbejde med større og mere komplekse initiativer og sætte større dagsordener som den enkelte landsby ikke kan overkomme alene og dermed potentielt gøre området mere robust. Et andet potentiale som flere af de kommunale repræsentanter fremhæver, er at en landsbyklynge kan "skabe en egn". Med det menes at have et helhedsperspektiv og se området som en samlet enhed, hvor en klynge giver mulighed for at styrke fællesskabet og forbindelserne imellem landsbyerne. Dette perspektiv giver også de små lokalsamfund en større rolle at spille end tidligere. Endnu en styrke ved landsbyklyngeprojektet er, at det har været med til at sætte landsbyudvikling på den kommunale dagsorden også politisk og har været en inspiration til, hvorledes man kan skabe en organisering, der kan arbejde med inddragende, strategisk lokaludvikling.

UDFORDRING AT FASTHOLDE MOMENTUM

Den største udfordring som de kommunale repræsentanter har oplevet, er at fastholde momentum og fortsætte samarbejdet også efter etableringsprocessen. De kommunale repræsentanter reflekterer også over udfordringer i etableringsprocessen, som med deres ord har trukket tænder ud, og har krævet vedholdenhed fra alle involverede parter. Derudover påpeger de, at etableringen af en landsbyklynge i høj grad er en kommunikationsøvelse, hvor det kan være svært at nå ud til den bredere befolkning i lokalområdet. Dette relaterer sig også til usikkerhed omkring landsbyklyngens berettigelse og rolle i forhold til andre samråd/lokalråd i lokalområdet.

MANGEL PÅ FRIVILLIGE OG DEMOKRATISK INVOLVERING

Et sidste emne som denne rapport fokuserer på, er de mulige problematikker, der er ved borgerdrevne lokaludvikling, og som også har været nogle af de udfordringer som landsbyklyngerne har oplevet. Her er klart den største udfordring ved landsbyklyngesamarbejdet manglen på frivillige. De kommunale repræsentanter oplever stor villighed til frivilligt arbejde, men at færre ønsker at indgå i langvarigt forpligtende frivilligt arbejde. Borgere vil altså gerne engagere sig i kortvarige, afgrænsede opgaver, men det er udfordrende at finde frivillige, der både kan og vil indgå i strategisk og langsigtet arbejde. Generelt oplever kommunerne, at det er svært at sikre demokratisk involvering, da det ofte er den samme skare af borgere, der involverer sig, og at det især er svært at få børnefamilier og unge til at deltage aktivt. Ligeledes har det været en udfordring at skaffe frivillige nok der har været villig til at påtage sig arbejdet, men også at få bred involvering af alle klyngens deltagende lokalsamfund. De kommunale repræsentanter har stor respekt og beundring for de frivillige, der engagerer sig og derfor er de også meget bevidste om ikke at presse landsbyklyngerne, men at alt skal ske i deres eget tempo.

LANDSBYKLYNGER SOM EN MODEL TIL STRATEGISK, LANGSIGTET OG BORGERNÆR UDVIKLING AF EN EGN

Udgangspunktet for kampagnen har været at afsøge om landsbyklynger kunne være en strategisk, involverende og langsigtet form for landsbyudvikling. Til spørgsmålet om, hvor vigtigt det er at have en strategisk og langsigtet tilgang til landsbyudvikling, så svare kommunerne generelt, at det vigtigt at arbejde langsigtet og strategisk med deres landdistrikter. Dermed kan der sættes en retning som kan bruges af både politikere, embedsmænd og borgere, og i den forbindelse så ser de kommunale repræsentanter landsbyklynger som én mulig model ud af flere til strategisk, langsigtet og borgernær udvikling af landsbyer og landdistrikter. De kommunale repræsentanter ser en styrke i, at en landsbyklynge går udover landsbyernes egen geografi, og dermed skaber ét samlet område, noget flere af de kommunale repræsentanter betegner 'en egn'. Ved at arbejde på egnsniveau bliver det muligt at forbinde og styrke identiteten i et samlet område og have en helhedstankegang i forhold til at arbejde med nogle konkrete initiativer og problemstillinger.

Litteraturliste

DGI (2020). Perspektiver fra 24 Landsbyklynger. [pdf] DGI Idrættens Areanaer. Fra: https://www.landsbyklynger.dk/wp-content/uploads/sites/3/2020/06/24-Perspektiver_A4_WEB.pdf [Tilgået d. 17 June 2022].

Laursen, L.H. & Janko, K. (2020). Landsbyklynge kampagnen - Delevaluering 1: Procevaluering af landsbyklynger som metode. Realdania. Skriftserie: Arkitektur & Design (A&D Files) Bind 123 <https://realdania.dk/publikationer/faglige-publikationer/landsbyklynger-devaluering-1>

Bilag 1 - Spørgeskemainterview

Introduktion

Denne undersøgelse har til formål at undersøge hvordan de kommuner, der har deltaget i landsbyklyngekampagnen i dag, ser på konceptet landsbyklynger og hvad de har fået ud af, at de har haft landsbyer, der har etableret sig som landsbyklynge.

Undersøgelsen spørger ind til det konkrete samarbejde, der har fundet sted mellem landsbyklynge og kommune, samt ønsker at undersøge om landsbyklynger har potentiale til at være en ny, involverende form for kommuneplanlægning.

Spørgeskemaet tager form af en række spørgsmål hvortil man skal krydse det ønskede svar af, samt nogle steder hvor vi gerne vil have uddybet svaret. Og i forhold til formatet så skal du forestille dig en situation lignende hvis Gallup eller et andet analyseinstitut ringer og stiller dig nogle spørgsmål.

Dette vil således være en blanding af kvantitative spørgsmål som du skal svare enten ja/nej til eller som du skal svare på, på en skala fra 1-5 og så nogle uddybende spørgsmål, som har en mere kvalitativ karakter.

Selve interviewet er delt op i tre overordnede dele, som du vil blive introduceret til hen af vejen.

Nogle spørgsmål?

Hvilken kommune ligger landsbyklynge/landsbyklyngerne i? Notér kommunenavn:

Del 1. Erfaring med Landsbyklynger i Jeres kommune

Den første del vil omhandle nogle mere introducerende spørgsmål omkring hvordan dine/kommunens erfaringer har været med landsbyklynger.

A. Har du været med fra starten af etableringen af landsbyklynge i Jeres kommune?

- (1) Ja
(2) Nej

Hvis Nej: Hvornår blev du så tilknyttet?

B. Har du kendskab til hvordan klyngen blev del af landsbyklynge-kampagnen - var på foranledning af landsbyerne selv eller på foranledning af kommunen?

C. Er der stadig i 2022 en aktiv landsbyklynge i din kommune?

- (1) Ja
(2) Nej

Hvis Ja: Hvor mange aktive landsbyklynger?

0   10

Hvor mange af dem er etableret i forbindelse med Realdania, LOA og DGI's kampagne om landsbyklynger?

0   10

Hvis Nej: Hvornår ophørte landsbyklyngen/landsbyklyngerne og hvorfor?

D. Har organiseringen af en landsbyklynge i din kommune lettet kommunens kommunikation og dialog med landsbyerne?

- (1) 5 (i høj grad) (2) 4 (3) 3 (i nogen grad)
(4) 2 (5) 1 (i mindre grad)

Uddyb gerne med konkrete eksempler:

E. Hvilken betegnelse passer bedst til din rolle som kommunal repræsentant i udviklingen af landsbyklyngen (sæt 1 kryds)

- (1) Initiativtager
 (2) Observatør
 (3) Arbejdshest
 (4) Formidler mellem klynge og kommune
 (5) Den der kender regler og love
 (6) Andet _____

Kan du uddybe lidt din rolle i forbindelse med udviklingen?

F. Hvordan er samarbejdet mellem landsbyklynge og kommune i dag?

- (1) 5 (meget godt)   (2) 4   (3) 3 (godt)
 (4) 2   (5) 1 (ikke godt)

Uddyb gerne med at beskrive samarbejdets karakter:

G. Er samarbejdet bedre nu da det er en klynge end da det var individuelle landsbyer

- (1) Ja
 (2) Nej
 (3) Det er det samme som før

Kan du uddybe lidt hvordan du ser samarbejdet - er det godt eller dårligt, har det altid været godt eller er der sket en forandring?

H. Hvis du skal sætte ord på, hvad de deltagende landsbyer allermest har fået ud af at danne en landsbyklynge - hvilke skulle det så være (sæt op til 3 krydser)

- (1) Evnen til at tænke strategisk
- (2) Opbygge bedre/mere robuste fællesskaber
- (3) Give mulighed for at arbejde med større/mere komplekse initiativer
- (4) Evnen til at tænke langsigtet
- (5) Opbygge mere/bedre involvering
- (7) Skaber ejerskab til egen lokal udvikling
- (8) Muliggør at arbejde aktivt med de større udfordringer der er til stede i landsbyerne
- (6) Andet _____

Eventuelle uddybende noter til Spørgsmål H

Del 2. Spørgsmål om behovet for strategisk, langsigtet borger-nær landsbyudvikling

Anden del af interviewet vil gerne sætte fokus på landsbyklynger som strategisk, langsigtet bottom up tilgang til landdistriktsudvikling og hvad denne tilgang kan eller ikke kan og om I at landsbyklynger også på den lange bane synes at være holdbar.

A. Hvad har I som kommune fået ud af at have været involveret i landsbyklynge kampagnen? Dette vil vi prøve at belyse ved at stille en række udsagn som I skal sige ja eller nej til.

Ja   Nej

Som kommune har vi fået større berøringsflade med landsbyerne i klyngen

(1) (2)

Vi har fået en "nemmere" indgang til landsbyerne

(1) (2)

Det er nemmere at tænke strategisk sammen med en landsbyklynge end kommunens individuelle landsbyer

(1) (2)

Det er kommunens opfattelse at landsbyerne i landsbyklyngen er mere robuste og bedre rustede til at håndtere potentielle udfordringer

(1) (2)

Eventuel nuancering af svarene, i hvor høj grad er det et ja eller et nej?

Er der noget I gerne vil tilføje til dette – er der andre ting som der er værd at nævne at landsbyklynger har bidraget til?

B. Landsbyklynger er en tilgang til landsby- og landdistriktsudvikling der sætter fokus på langsigtet, strategisk landsbyudvikling, der er initieret af borgerne. Fra en skala fra 1 til 5 hvor 5 er meget vigtigt og 1 er mindre vigtigt, hvor vigtigt er en sådan tilgang i jeres kommunes arbejde med landdistrikter?

(1) 5 (meget vigtigt)   (2) 4   (3) 3 (vigtigt)
 (4) 2   (5) 1 (mindre vigtigt)

Sæt gerne et par ord på hvorfor det er vigtigt:

C. Er landsbyklynger eksplicit del af din kommunes landdistriktspolitik?

(1) Ja
 (2) Nej

Hvis Ja: Sæt gerne ord på hvad der står om landsbyklynger i Jeres politik:

Hvis Nej: Hvorfor tror du dette er tilfældet?

D. Hvilken forandring har etableringen af landsbyklyngen i din kommune skabt? Hvilke statements passer bedst?

- (1) Styrket fællesskabet
- (2) Forbedret det kommunale/lokale samarbejde
- (3) Involveret ny frivillige
- (4) Gjort landsbyerne mere robuste
- (5) Ingen forandring
- (6) Andet _____

Del 3. Spørgsmål om de dilemmaer der er i forhold til frivillighed/foreningsliv og det kommunale samarbejde

Den tredje og sidste del handler om de dilemmaer vi oplever der er i forhold til frivilligt bottom up arbejde og det kommunale samarbejde. Hvor vi gerne vil sætte fokus på udfordringerne ved en borgernær strategi der bygger på involvering (som jo også udover landsbyklynger er den generelle tendens i landdistriktsudviklingen).

A. Som kommunal repræsentant der har fulgt hele dannelsen af landsbyklyngen og den proces de har været igennem, hvad tænker du er de største udfordringer i forhold til at landsbyklyngen også på den lange bane overlever og fortsætter med at være en klynge?

Ja   Nej

Fastholde momentum og samarbejde

(1) (2)

Væsenforskellemellem landsbyerne

(1) (2)

At tænke i strategier og tænke langsigtet

(1) (2)

Mangel på frivillige der ønsker at deltage

(1) (2)

Det at det er svært at tænke ud over egen landsby

(1) (2)

Eventuel nuancering af svarene, i hvor høj grad er det et ja eller et nej?

Er der noget I gerne vil tilføje til dette – er der andre ting som der er værd at nævne at landsbyklynger har bidraget til?

B. Megen udvikling i de danske landsbyer og landdistrikter bygger på frivilligt arbejde. Fra en skala fra 1 til 5 hvor 5 er stor og 1 er lille villighed, hvordan skønner du villigheden til frivilligt arbejde i din kommune anno 2022? På en skala fra 1-5

(1) 5 (stor villighed)   (2) 4   (3) 3 (villighed)   (4) 2   (5) 1 (lille villighed)

Vil du evt. uddybe dit svar?

C. Hvordan har du oplevet samarbejdet mellem kommune og landsbyklynge?

(1) Godt
 (2) Mindre godt
 (3) Dårligt

Uddyb gerne med erfaringer, kommentarer, eksempler. Hvad fungerer godt og hvad fungerer mindre godt?

D. På en skala fra 1 til 5 hvor 5 er aldrig og 1 er ofte oplever du i dit arbejde med landdistrikter, at borgerne bliver frustrerede, når deres ideer og perspektiver møder det kommunale regi?

(1) 5 (aldrig)   (2) 4   (3) 3 (sjældent)   (4) 2   (5) 1 (ofte)

I samarbejdet mellem det lokale og kommunale er der noget du tænker man skal være særlig opmærksom på for at det lykkes?

Uddyb gerne med eksempler:

E. Hvilke udsagn kan du i dit arbejde med borgere i landdistrikterne ikke genkende til - Svar ja/nej/ved ikke

Ja   Nej   Ved ikke

Borgerne føler at kommunen spænder ben for deres frivillige arbejde

(1) (2) (3)

Det er svært at forklare hvorfor borgernes ideer ikke kan lade sig gøre indenfor lovgivningen/kommunens planer

(1) (2) (3)

Det er svært at balancere individuelle landsbyer behov/ideer med de større, mere langsigtede kommunale rammer/visioner

(1) (2) (3)

Det er udfordrende at sikre demokratisk involvering, da det altid er de samme frivillige der deltager

(1) (2) (3)

I min kommune er det svært at få involveret børnefamilierne

(1) (2) (3)

I min kommune er det svært at få involveret de unge

(1) (2) (3)

Mange tak for din deltagelse!